

PÁSZTOR BÉLA

ismeretlen versei elé

Van egy Radnóti Miklósnál fiatalabb, vagy velekorú költői nemzedék, amely nyomtalanul tűnt el a magyar irodalom emlékezetéből – kánont ne is merjünk feltételezni. Ezeknek a fiatal irodalmároknak nem volt idejük megcsinálni magukat, s meghaltak alig idősebben, mint Petőfi Sándor – ha nem is teljesen harctéri viszonyok között – azonban mégsem „otthon, párnák közt”, hanem munkaszolgálatos-, vagy koncentrációs táborokban 1942 és 1945 apokaliptikus idejében és tapasztalatában. Ki – kiadtak egy-egy verseskötetet az életükben – többnyire a saját költségükön – s már feltűntek verseik a *Nyugatban*, *Szép Szóban*, a *Népszavában* – azaz a késő-Horthy korszak baloldali és liberális „kulturális erőterében”. Sőt: még az is jellemző, hogy egy-egy posztumusz kötetet is kiharcolt számukra egy túlélő kolléga és barát a holokauszt után, s majd verseik szerepeltek a „munkásmozgalmi” és „antifasiszta” antológiák zömében – azaz újabb mai indok, hogy rájuk boruljon a feledés szemfedele.

Pedig kár lenne, mert hatalmas érték, s főleg: ennél is több társadalomról, magyar történelemről, vagy „csak” emberről szóló ismeret menne vele veszendőbe.

Kiemelkedik közülük Pásztor Béla (1943-ban pusztult el valahol Ukrajnában) –rendkívüli tehetségével és egyedi, sehova sem besorolható stílusával – ami nemhogy a szintén besorolhatatlan Weöres Sándoréra hasonlít – hanem e különös hang és megszólalás kialakításának alkotó partnere is volt egyben. Ezt maga a költő is tanúsítja a közös munkájuk a *Holdaskönyvhöz* írt jegyzetében (*Sorsunk* 1948), hanem azzal a ténnyel is, hogy Kossuth díját – Pásztor Béla díjként tehetséges fiatal költők között osztotta meg.

E nemzedék után nyomozva ajándékozott meg a sors egy kivételes ajándékkal, s jelenséggel.

Egyik Pásztor Béla vers úgy jelent meg, (az *Új Életben* az ezerkilenszázhatvanas években), hogy a „költő hagyatékából.” Azt nem volt nehéz felderíteni, hogy a költő hátrahagyott írásait a Petőfi Irodalmi Múzeumban kell keresni. Talán fellelhető még egy-két publikálatlan vers még itt! Ehelyett – amennyire tudom, ez páratlan jelenség – 200 kiváló vers legépet, néha átjavított kéziratát találtam meg itt. (A költő édesanyja jóvoltából, aki a hetvenes években bekövetkezett haláláig szerelmes ölelésben maradt fiával e kéziratok révén – és a rájuk írt-lehelt jegyzetek tanúsága szerint.)

E versek kötetbe rendezésüknek egyszerre munkája és egyszerre szellemi gyönyöre foglal le mostánában. Ezekből nyújtok itt át először egy csokrot – a hely (a *Kalligram*) szellemének megfelelően: a Vág folyó környékére emlékezőkből – ugyanis az ott töltött gyermekkor alakította ki Pásztor Béla mágikus realizmusát. ■■■

■ **Kőbányai János** (Budapest, 1951): író, szerkesztő, szociográfus, fotóművész. Legutóbbi könyvei: *Kertésznapló* (Múlt és Jövő, Bp., 2016), *Holokauszt-olvasókönyv* (összeáll., Múlt és Jövő, Bp., 2016).